

Amalgam og Leermetal fundet mærkværdige Forhold, der ikke tillade ham at ansee Forsøgene som sluttede; men med Sandsynlighed love vigtigt Udbytte. Efter den her beskrevne Fremgangsmaade kan man ogsaa erholde Chlorkieselær. Det er meget flygtigere end Chlorleerær. Man kan derfor let ved eet Arbeide erholde baade Chlorleerær og Chlorkieselær, naar man nemlig leder Chlor over en glødende Blanding af Kulstøv og Porcellainleer. Kieselen i denne Jord danner med Chloret en saa flygtig Materie, at den maa opfanges i et ved kunstig Kulde kjølet Forlag. Chlorkieselæret er draabeflydende, farvelöst, og har efter Forsøg, som Cand. Pharm. & Phil. *Köster* har foretaget, en Vægtfylde = 1,5 gang Vandets, og sit Kogepunkt ved 50° efter Hundredeels Thermometeret. Dets Flygtighed synes at hindre dets Adskillelse ved Kaliamalgam; men naar den lykkes tör man ogsaa haabe at see Kieselens brændbare Grundstof, der allerede af *Berzelius* er fremstillet som et Pulver, tilveiebragt i sammenhængende, maaskee endog metalglindsende Skikkelse.

Dr. *G. Forchhammer* har i en Afhandling om de geognostiske Forhold paa endeel af Sjælland og Naboöerne, beviist, at vort Kridt ikke alt hörer til een og selvsamme Danning, men at man, støttet paa Leiringsforholdene skjelner imellem 2 meget bestemte Kridtdannelinger, hvoraf han anseer den ene for eens med Kridtdanningen i England og Frankrige; den anden for et Led i en senere Dannelsesrække, og sandsynligviis analog med de franske Geognosters *Argile plastique* og *Calcaire grossier*. Saltholm og Limhamns Kalksteen, der ved sine oryctognostiske Forhold allerede meget nærmer sig til det egentlige Kridt, er det förste Led af Kridtdanningen her i Norden; dens Strygningslinie *N. N. V.* og *S. S. O.* gjelder ogsaa for endeel af de fölgende Udviklinger. Efter senere Undersøgelser af samme Forfatter, kan man her tillöie, at de

Kalkbrudstykker, der forekomme omkring Fursöen, og der i største Mængde ligge i Fortsættelsen af Saltholms Strygningslinie, høre ogsaa til denne Kalksteen, og enten hentyde paa faste Lag, der ligge endnu dybere under Brudstykkerne, eller ogsaa betegne det Sted hvor Laget fandtes, förend det gik til Grunde i en senere Forstyringsperiode. Det næstfölgende Lag findes paa Stevns Klint; det er virkelig Kridt, og udgjör det laveste Lag i Klinten. Det indeholder Lag af knudret, ikke sammenhængende Flint, og er næsten horizontalt schichtet; dog falder det ganske lidet imod VSV. Den fuldkomneste Regelstemmighed hersker i denne Danning, og en udmærket Parallelisme imellem dets enkelte Lag. Forf. gjör især opmærksom paa et Flintlag, hvilket han kalder det store, som man kan förfölge igjennem hele Klinten, og som paa en vis Maade adskiller de rolige Dannelser fra senere uregelstemmige Udviklinger. De faa Flintlag der endnu forekomme over dette Lag ere böiede, og Kridtets övre Grændse danner en meget bölgeformig Linie. Paa Kridtet fölger et 5-4 Tommer mægtigt Leerlag, og derpaa et Kalklag, af et Par Fods Tykkelse. Leerlaget er kulholdig i dets lavere Deel, og förer Forsteninger af en Pecten, af Haifisketænder og utydelige Planteaftryk. Kalken er i dens characteristiske Varieteter haard, klingende og fuld af grønne Partikler; men den gaaer over i Kridt og den derpaa fölgende Steenart, Korallitkalken. Dens Forsteninger ere aldeles forskjellige fra Kridtets, de ere *Cerithier*, *Trochus*, *Natica*, *Cypræa*, *Arca*, *Mytilus* og af Zoophyterne *Favosites*, *Turbinolia*. Paa denne Kalksteen, som Forfatteren kalder Ceritkalk, fölger en anden Kalksteen, der bestaaer næsten blot af sönderbrudte Koraller, forbundne ved en mergelagtig Masse, Forfatterens Korallitkalksteen; denne indeholder igjen underordnede Flintlag, men Flinten er hornsteenagtig, og dens Lag ere sammenhængende. Forsteningerne i denne Kalk-

steen ere de samme som i det egentlige Kridt, og i utallig Mængde tilstæde, baade sönderbrudte og hele. Schichtningsforholdene ere aldeles forskjellige fra dem, der vise sig ved Stevns Klints Kridt; de meget talrige Flintlag ere, i hvilkensomhelst Retning man endogsaa seer dem, böiede saaledes at de indslutte store Elipsoider; men i den indsluttede Kalkmasse forekomme nye Flintlag, der da afskjære hinanden. Forfatteren kalder denne Schichtning, den elipsoide. Korallitkalkstenen er bedækket med en uregelstemmig Masse af skarpkantede Brudstykker af Korallitkalksteen, og dens Flint sammenlimede med Kalksinter.

Den Kalksteen der brydes i Steenbrudene paa Faxöe Bakke er meget reen; den bestaaer af afvejlende Lag af tæt splintret Kalksteen, og af poröse Lag, der bestaae af Koralgrene. Der forekommer ogsaa Afændringer, der ligne Korallitkalkstenen, og andre der ikke ere forskjellige fra det mergelagtige Kridt, der danner Möens Klint. Den almindelige Kalksteen fra Faxöe har Lighed med Ceritkalken fra Stevnsklint, hvormed ogsaa flere Forsteninger stemme overeens; men Faxökalken indeholder mange flere Arter, hvoraf adskillige höre til Slægter, der ikkun forekomme i Dannelser, som ere yngre end Kridtet, som f. Ex. Krabber, *Cypræa*, *Fusus*, *Solarium*.

Möens Klint er meget meere sammensat end man hidindtil har troet; det bestaaer efter Forfatteren af et mergelagtigt Kridt med Flintlag, af et Conglomerat, sammensat af Kridtbrudstykker og hvidt Sand, forbundne ved Kridt, af röggraat Leer, af guult, hvidt og rödt Sand, af guult sandblandet Leer og af Urbjerg Conglomerat. Leret og Sandet indeholde Rullestene af Urbjergarter, saadanne som de forekomme saa hyppigen overalt i Danmark, og som saalænge have tiltrukket sig Geognosternes Opmærksomhed. I det graae Leer ere de smaae, og holde sjældent 2-5 Tommer i

Gjennemsnit, i det gule Leer og Sand findes de meget større. Sandet og det gule Leer ligner i enhver Henseende det, der findes overalt i Danmark paa Overfladen. Kridtet paa Möen har de for den egentlige Kridtformation characteristiske Forsteninger. Ved Taleren er Følgen af de enkelte Led, neden fra regnet, følgende: guult sandblandet Leer med Rullestene, Afvexlinger af guult Leer og graat Leer, graat Leer, Kridt. Hist og her træder imellem Kridtet og Leret Kridtconglomerat og Sand. Paa andre Steder findes guult og graat Leer indsluttet i Kridtet. Kridtet indeholder paa et Sted nyreformige Masser svovlsuurt Strontian af flere Punds Vægt, som er Forsteningsmasse for Coraller, og selv for Bivalver. Schichtningen paa Möens Klint er elipsoid, men Elipsoiderne ere meget større end paa Stevns Klint. Forfatteren har ved en senere Undersøgelse med Professor *Schouw* gjenkjendt 3 store Elipsoider, der omkring deres Centrum indeslutte flere smaae. Elipsoidernes lange Axe synes at ligge i den almindelige Strygningslinie *NNV.* og *SSO.* Ved en Sammenligning af Möens Klint med de mange hvide Mergellag, der findes her i Landet, viser sig det Resultat, at de stemme dermed overeens i de fleste Forhold, undtagen Størrelsen: at de derfor ikkun ere mindre fuldkomne Udviklinger af samme Art som Möens Klint.

Forfatteren drager af de anførte Iagttagelser det følgende Resultat:

Stevns Kridt er virkelig Kridt, og har alle Egenskaber tilfælles med denne Danning i andre Lande.

Leerlaget og Ceritkalken i Stevns Klint betragter han efter Stenens Natur og Forsteningerne som *Argile plastique* og *Calcaire grossier.* Faxöes Kalk anseer han ikkun som en local Udvikling af Ceritkalken.

Möens Kridt og Korallitkalken anseer han igjen for sammenhørende, og betragter Leerlaget paa Stevns, Ceritkalken og Faxöes Kalk, Korallitkalken og Möens Kridt ikkun som underordnede Lag, der have udviklet sig tildeels i den store Rullesteensamdaning, og der alle have dannet sig i een og samme Periode; i Begyndelsen af den tertiaire Tid. Han skjuler alligevel ikke den store Vanskelighed der hidrører fra Kridttidens Forsteninger i denne ny Samdaning, da han ikke troer at man kan betragte disse Forsteninger som Levninger af forstyrrede Kridtbjerge. Men da Ceritkalken med sine ejendommelige Forsteninger i Stevnsklint ligger imellem 2 Lag der fører Kridtets Forsteninger, nemlig det egentlige Kridt og Korallitkalken, saa bliver denne Vanskelighed ikke opløst ved at antage Möens mergelagtige Kridt og Korallitkalken for analog med det egentlige Kridt, men den bliver blot flyttet til et andet Punkt. Ikkun sammenlignende Iagttagelser i andre Lande ville kaste Lys paa dette forvirrede Forhold.

Landphysicus *Thorstensen* i Island, som af Selskabet har erholdt meteorologiske Instrumenter til Afbenyttelse, har allerede i flere Aar tilsendt samme de Veir-Iagttagelser, som han dermed har anstillet. Efter at Selskabet havde tilstillet Prof. *Schow* disse Iagttagelser for deraf at uddrage de vigtigste Følgeslutninger, har han i afvigte Vinter forelæst en Beretning desangaaende. Hvad for det første Barometer-Iagttagelserne angaaer, da give disse en høist vigtig og uventet Følgeslutning, hvorpaa *Thorstensen* allerede i sine Breve havde gjort opmærksom. Uddrages nemlig et Middeltal af de Barometer-Iagttagelser som *Thorstensen* har anstillet paa Næs ved Reikiavig fra 1 Marts 1822 til 1 Marts 1825, een Gang om Dagen (i de to sidste Aar Kl. 8-9 f. M. i det første Kl. 10-1) saa erholdes 27" — 9"',15 P. M. ved 0° R. Ved at sammenligne to Barometere, har *Thorstensen* fundet en Forskjel af 0"',8 mellem